

***Een betere wereld
waarvan je in je hart
weet dat die mogelijk is***

Charles Eisenstein

◆◆◆◆ juwelenschip

CVZ

© 2013 Charles Eisenstein

Oorspronkelijke uitgever North Atlantic Books Oorspronkelijke titel:
The More Beautiful World Our Hearts Know is Possible

Vertaling: Aleid Swierenga & Ton Maas
Omslag ontwerp en vormgeving: Dominique van der Mast

Uitgegeven door Uitgeverij Juwelenschip bv, een imprint van Palaysia

Derde druk 2026

Lees meer over de boeken en auteurs van uitgeverij Juwelenschip op

www.juwelenschip.nl

*Voor de bescheiden mensen,
wier onzichtbare keuzes de wereld helen*

Inhoudsopgave

Afscheiding	11
Ondergang	19
Verbondenheid	27
Cynisme	33
Waaanin	41
Kracht	47
Wetenschap	53
Klimaat	63
Wanhoop	73
Hoop	79
Morfogenese	85
Naïviteit	95
Werkelijkheid	103
Geest	109
Orthodoxie	119
Nieuwheid	127

Urgentie	135
Schaarste	141
Doen	151
Niet-doen	157
Aandacht	163
Strijd	179
Pijn	189
Plezier	195
Oordeel	207
Haat	215
Deugdzaamheid	223
Psychopathie	233
Kwaad	247
Verhaal	273
Verstoren	281
Wonderen	299
Waarheid	307
Bewustzijn	321
Bestemming	327
Initiatie	337
Over de auteur	349
Nawoord Centrum voor Zelfbezinning	351

Afscheiding

Soms verlang ik terug naar de mythologische cultuur uit mijn jeugd, een wereld waarin niks mis was met frisdrank, waarin alles draaide om de Super Bowl, waarin Amerika de wereld democratie bracht, waarin de dokter je beter kon maken en waarin de wetenschap ervoor zorgde dat we het steeds beter kregen en bovendien net een man op de maan had gezet.

Het leven was logisch. Als je goed je best deed en hoge cijfers haalde, kon je naar een goede universiteit gaan en zou je gelukkig worden. Succes was zo goed als verzekerd als je je aan de regels van de samenleving hield, naar de dokter luisterde, de New York Times las, een goede opleiding had, je geld verstandig belegde en je verre hield van kwalijke zaken als drugs. Er waren natuurlijk problemen, maar wetenschappers en andere deskundigen werkten hard om die op te lossen. Medische doorbraken, goed beleid en beter onderwijs zouden zorgen voor aldoor meer voortuitgang. De manier waarop ik als kind de wereld zag, was onderdeel van een verhaal dat ik het Verhaal van de Mensheid noem. Volgens dat verhaal was de mensheid voorbestemd om door middel van wetenschap, gezond verstand en technologie een volmaakte wereld te creëren door de natuur te bedwingen, haar dierlijke oorsprong achter zich te laten en een samenleving op te bouwen waarin de rede zou zegevieren.

Vanuit mijn standpunt bezien leken de fundamentele vooronderstellingen van dat verhaal boven elke twijfel verheven.

Een betere wereld waarvan je in je hart weet dat die mogelijk is

Mijn opvoeding, mijn opleiding, de media en niet in de laatste plaats het leven van alledag – dat alles was doordrongen van dezelfde boodschap: ‘Alles is in orde’. Inmiddels wordt steeds duidelijker dat dit een illusie was, een schijnwereld die onnoemelijk veel menselijk leed en milieubederf aan het oog onttrok, maar waarin we niettemin konden leven zonder onszelf al te zeer voor de gek te houden. We maakten immers deel uit van een groot en overtuigend verhaal. Alles wat daar van afweek, kon met gemak worden gemarginaliseerd.

Desondanks had ik – net als vele anderen – het gevoel dat er aan die wereld iets niet klopte, dat er iets slechts door de kieren van mijn bevoorrechte en geïsoleerde jeugd heen sijpelde. Ik kon nooit helemaal aanvaarden wat mij als normaal werd voorgehouden. Ergens wist ik dat het leven plezieriger, echter en zinvoller zou moeten zijn dan het geval was. Waarom zouden we een hekel moeten hebben aan maandagochtend en voortdurend uitkijken naar het weekend en de vakantie of onze hand moeten opsteken om te vragen of we naar de wc mochten? Waarom zouden we dag in dag uit binnen moeten blijven terwijl buiten de zon schijnt?

Naarmate mijn blik zich verruimde, werd ik me steeds scherper bewust van het onrecht in de wereld: dat miljoenen mensen honger leden, dat atoomwapens het voortbestaan van de mensheid bedreigden, dat regenwouden massaal werden omgehakt, dat de oceanen werden leeggevist en dat condors en adelaars dreigden uit te sterven. Ik kon me niet neerleggen bij de manier waarop deze dingen geduid werden in het leidende verhaal van mijn cultuur: als deelproblemen waarvoor nog geen oplossing was, minder gelukkige kanten van het bestaan of onbesprekbare taboeonderwerpen die weliswaar betreurenswaardig waren, maar die je verder gewoon kon negeren.

Tot op een zekere hoogte weten we allemaal wel beter. Dat inzicht wordt echter zelden expliciet verwoord en komt dus tot uiting in rebellie, zowel stillerjes als openlijk. Verslaving, zelfmutilatie, dingen op de lange baan schuiven, luiheid, woede, chronische vermoeidheid en depressiviteit zijn allemaal

manieren om niet volledig deel te nemen aan het leven dat ons wordt voorgehouden. Als ons bewustzijn geen reden kan vinden om nee te zeggen, doet het onbewuste dat op zijn eigen manier. Wat vroeger als 'normaal' gold, is voor steeds meer mensen niet langer aanvaardbaar.

Het verhaal over wat normaal is, brokkelt ook op systeemniveau af. We bevinden ons in een overgangsfase tussen de ene wereld en de andere. Instituties die ons eeuwenlang dienstbaar zijn geweest, hebben hun vitaliteit verloren; alleen door onszelf steeds meer voor de gek te houden, kunnen we blijven beweren dat ze nog altijd relevant zijn. Onze systemen – zoals financiën, politiek, geneeskunde, energie en onderwijs – zijn niet langer de zegeningen die ze ooit waren (of althans leken te zijn). Hun utopische belofte, die een eeuw geleden nog zo inspirerend klonk, verliest gaandeweg steeds meer van haar glans. Miljoenen mensen beseffen het en houden nauwelijks nog de schijn op. En toch lijken we niet in staat te veranderen.

In een eerder boek heb ik dit proces in een ander kader geplaatst. Ik schetste de culturele evolutie van de mens als een verhaal van groei gevolgd door crisis. Na de ondergang zal uiteindelijk een nieuwe bloeiperiode aanbreken: de opkomst van een nieuw soort beschaving, het Tijdperk van Hereniging dat volgt op het Tijdperk van Afscheiding. Misschien kunnen ingrijpende veranderingen alleen op die manier tot stand komen. Op persoonlijk vlak is dat bij velen van ons zeker het geval. Het besef dat onze levensstijl niet houdbaar is en dat we onze manier van leven moeten veranderen, is vooral intellectueel. 'Ja hoor, ik weet heus wel dat ik moet stoppen met roken, dat ik moet gaan sporten en dat ik eigenlijk geen dingen op afbetaling moet kopen.'

Verandering vereist echter meestal een aanzienlijke reeks wake-up calls. Onze gewoontes zijn immers ingebed in een manier van leven die alle aspecten van het bestaan omvat. Vandaar het gezegde dat je niet één ding kunt veranderen zonder dat daarmee alles verandert.

Op collectief niveau geldt hetzelfde. Zodra we inzien dat al

Een betere wereld waarvan je in je hart weet dat die mogelijk is

onze systemen met elkaar samenhangen, wordt duidelijk dat we niet onze energietechnologie kunnen veranderen zonder ook iets te doen aan het economische systeem waarop die berust. We komen erachter dat al onze instituties reflecties zijn van onze fundamentele kijk op de wereld, onze ideologieën en overtuigingen. In die zin kunnen we stellen dat de ecologische crisis – net als eigenlijk elke andere – spiritueel van aard is. Daarmee bedoel ik dat ze raakt aan onze grondvesten en alle aspecten van ons mens-zijn omvat.

En wat zijn dan die grondvesten? Wat bedoel ik met die 'overgang tussen de ene wereld en de andere'? Aan de basis van onze beschaving ligt een verhaal, een mythologie. Ik noem dit het Verhaal van de Wereld of het Verhaal van de Mensheid – een complex van vertelsels, afspraken en symbolische systemen waarin de antwoorden besloten liggen die onze cultuur te bieden heeft op de meest essentiële levensvragen:

- * Wie ben ik?
- * Waarom gebeuren dingen?
- * Wat is het doel van het leven?
- * Wat is de aard van de mens?
- * Wat is heilig?
- * Wie zijn wij als mensheid?
- * Waar komen we vandaan en waar gaan we naartoe?

Om aan te geven welke antwoorden onze cultuur te bieden heeft op deze vragen, maak ik gebruik van het Verhaal van de Wereld in zijn meest zuivere vorm, ook al is het in die vorm nooit helemaal leidend geweest, zelfs niet toen het in de vorige eeuw zijn glorietijd beleefde. Het zal duidelijk zijn dat sommige antwoorden in wetenschappelijke zin inmiddels achterhaald zijn, maar onze opvattingen over wat werkelijk, mogelijk en haalbaar is worden nog steeds in hoge mate bepaald door verouderde wetenschap uit de negentiende en twintigste eeuw. Revolutionaire nieuwe inzichten uit de natuurkunde, de biologie en de psychologie spelen in onze alledaagse overtuigingen

nog nauwelijks een rol. Wat nu volgt zijn dus de oude antwoorden.

Wie ben ik? Je bent een afzonderlijk individu te midden van andere afzonderlijke individuen in een heelal waarvan je ook al bent afgescheiden. Je bent een brokje cartesiaans bewustzijn dat naar buiten kijkt door de ogen van een robot van vlees en bloed en dat door zijn genen geprogrammeerd is om zijn eigenbelang te maximaliseren. Je bent een psychologische bubbel, een geest – al dan niet gezeteld in een brein – die afgescheiden is van andere geesten en los staat van de materie. Of je bent een in vlees en bloed verpakte ziel, afgescheiden van de wereld en van andere zielen, of anders een massa deeltjes die onderworpen zijn aan de anonieme krachten van de natuur.

Waarom gebeuren dingen? Ook hier luidt het antwoord dat anonieme natuurkrachten inwerken op een substraat van fundamentele deeltjes. Alle verschijnselen zijn het gevolg van deze wiskundig bepaalde wisselwerking. Intelligentie, orde, bedoeling en ontwerp zijn slechts illusies; daarachter bevindt zich een volstrekt doelloze warboel van krachten en massa's. Elk verschijnsel, elke beweging en elke levensvorm is het gevolg van alle krachten die op dingen inwerken.

Wat is het doel van het leven? Er is geen doel, alleen oorzaak. Het universum is in wezen blind en levenloos. Een gedachte is slechts een elektrochemische impuls; liefde is niet meer dan een stroom hormonen die de bedrading van onze hersenen verlegt. Het enige doel van het leven (buiten wat wij er zelf van maken) is simpelweg te leven, te overleven, ons voort te planten en ons rationele eigenbelang te maximaliseren. Omdat we ten diepste van elkaar gescheiden zijn, gaat mijn eigenbelang hoogstwaarschijnlijk ten koste van dat van u. Alles wat niet eigen is, staat op z'n best onverschillig en op z'n slechtst vijandig tegenover ons welzijn.

Wat is de aard van de mens? Om ons tegen dit vijandige universum van rivaliserende individuen en anonieme krachten te beschermen, moeten we zoveel mogelijk controle uitoefenen. We streven alles na wat dat doel bevordert, zoals geld, status,

Een betere wereld waarvan je in je hart weet dat die mogelijk is

veiligheid, informatie en macht – alles wat we 'werelds' noemen. Wat ten grondslag ligt aan onze aard, onze drijfveren en onze verlangens, laat zich slechts duiden als het kwaad, dat meedogenloos is als het om ons eigenbelang gaat.

Wat is dan heilig? Aangezien het blindelings, meedogenloos najagen van eigenbelang asociaal is, moeten we onze biologische programmering overwinnen en 'een hoger doel' nastreven. Een heilige zwicht immers niet voor de verlangens van het vlees. Hij/zij bewandelt het pad van zelfverloochening en discipline en stijgt op naar het rijk van de geest of, in de seculiere versie van deze queeste, naar het rijk van rede en verstand, van principes en ethiek. Voor wie gelooft, is heilig zijn iets bovenaards. De ziel is immers gescheiden van het lichaam en God troont hoog boven de aarde. Ondanks verschillen in opvatting zijn wetenschap en religie het over één ding eens: het heilige is niet van deze wereld.

Wie zijn wij als mensheid? Wij zijn een bijzondere diersoort – het hoogtepunt van de evolutie – die een brein bezit dat naast genetische ook culturele informatieoverdracht mogelijk maakt. Wij zijn uniek omdat we (volgens het geloof) een ziel of (volgens de wetenschap) een rationeel verstand bezitten. In dit mechanische heelal zijn wij de enigen die een bewustzijn hebben en over de middelen beschikken om de wereld naar believen vorm te kunnen geven. We worden daarin slechts beperkt door de hoeveelheid kracht die we kunnen inzetten en de precisie waarmee we die kracht kunnen richten. Hoe meer we daartoe in staat zijn, des te beter, gerieflijker en veiliger zijn we af in dit onverschillige of zelfs vijandige universum.

Waar komen we vandaan en waar gaan we naartoe? Ooit waren we naakte, onwetende dieren, louter gericht op overleven, en was ons leven smerig, gewelddadig en kort. Gelukkig waren we dankzij ons grote brein in staat om bijgeloof te vervangen door wetenschap en ritueel door technologie. Zo werden wij de heren en bezitters van de natuur, veredelden planten, domestickeerden dieren, bedwongen natuurkrachten, overwonnen ziektes en legden de diepste geheimen van het

universum bloot. We zijn voorbestemd om die verovering te voltooien, ons te bevrijden van arbeid, ziekte en de dood zelf, op te stijgen naar de sterren en de natuur volledig achter ons te laten.

Verderop zal ik dit wereldbeeld steeds aanduiden als het Verhaal van Afscheiding, het oude verhaal, en soms als een van de uitwassen ervan: Het Verhaal van Vooruitgang, van Groei enzovoort.

De antwoorden op deze vragen zijn cultuurgebonden, maar we zijn er zo in ondergedompeld, dat we ze zijn gaan aanzien voor de werkelijkheid. Die antwoorden en alles wat erop is gebaseerd – zeg maar onze hele beschaving – zijn nu aan het veranderen. Vandaar dat het ons soms duizelt en we het gevoel hebben dat onze hele wereld in elkaar stort. Als we zien hoe leeg alles is dat ooit zo werkelijk, tastbaar en onveranderlijk leek, lijkt het alsof we aan de rand van een afgrond staan. Waar gaat dit heen? Wie ben ik? Wat is echt belangrijk? Wat is het doel van mijn leven? Hoe kan ik een zinvolle en positieve bijdrage leveren? De oude antwoorden vervagen, net zoals het Verhaal van de Mensheid dat ooit op al die vragen antwoord gaf, rondom ons aan het afbrokkelen is.

Dit boek is een gids die ons vanuit het oude verhaal door de lege tussenruimte naar een nieuw verhaal zal leiden. Ik spreek als lezer persoonlijk aan, want jij bent degene die deze transitie ondergaat, maar ook degene die kan helpen de transitie mogelijk te maken – omwille van elkaar, van onze samenleving en van de planeet als geheel.

Net als de crisis raakt de transitie waarvoor we staan aan onze grondvesten. Voor ieder van ons afzonderlijk is het niets minder dan een totale transformatie van wat het betekent om te leven. Voor ons als mensheid komt het neer op een totale transformatie van onze rol hier op aarde.

Ik schrijf dit boek niet omdat ik deze transitie zelf zou hebben voltooid. Verre van dat. Ik heb niet meer gezag dan wie ook. Ik ben geen avatar of heilige en kan niet spreken namens verlichte meesters of ET's. Ik ben niet paranormaal begaafd of

Een betere wereld waarvan we in ons hart weten dat die mogelijk is

geniaal en heb geen diepe spirituele beoefening of sjamanistische training achter de rug. Ik ben een gewoon mens. jij zult mijn woorden dus op hun eigen waarde moeten beoordelen.

En als mijn woorden bereiken wat ik beoog – het zetten van een volgende stap, groot of klein, in de richting van **Een betere wereld waarvan je in je hart weet dat die mogelijk is** – zal het feit dat ik zo gewoon ben, uiteindelijk heel relevant blijken. Het laat zien dat wij allemaal als gewone mensen vlak voor een bewustzijnstransformatie en een ingrijpende verandering van ons leven staan. Als ik als gewoon mens in staat ben dat te zien, kan het niet anders of we zijn al bijna zover.

Ondergang

Gods koninkrijk is voor mensen met een gebroken hart.

–Fred Rogers

Het heeft iets angstaanjagends, deze overgang van de ene wereld naar de andere, maar ook iets verleidelijks. Wie is er nooit verslingerd geweest aan van die websites vol hel-en-verdoemenis waar je telkens weer een kijkje neemt voor nieuwe aanwijzingen dat het einde der tijden nabij is? Wie voelde zich niet toch een beetje verraden toen de Hubbertpiek niet in 2005 viel en het financiële stelsel in 2008 niet in elkaar stortte? (Zelf zit ik nog steeds in over de millenniumbug.) Wie kijkt er niet naar de toekomst met een mengeling van vrees en positieve verwachtingen? Als er een grote crisis dreigt, zoals een gigantische storm of een financiële crisis, heb je toch al gauw iets van 'Kom maar op!', in de hoop dat de ramp ons zal verlossen van een systeem waar eigenlijk niemand baat bij heeft – zelfs de elite niet.

Het is heel gewoon om bang te zijn voor datgene waar je het meest naar verlangt. Wij zouden ons graag ontworstelen aan het Verhaal van de Wereld dat ons tot slaaf heeft gemaakt en bezig is de planeet om zeep te helpen. We maken ons zorgen over de afloop van dat verhaal en zijn bang dat veel van wat ons vertrouwd is, zal verdwijnen.

Maar ook al zijn we er niet bang voor, het gebeurt toch. Sinds mijn jeugd in de jaren zeventig van de vorige eeuw is ons Verhaal van de Mensheid in rap tempo uitgehold. In het Westen geloven steeds minder mensen dat het met de beschaving de goede kant op gaat. Ook bij degenen die de fundamentele uit-

Een betere wereld waarvan we in ons hart weten dat die mogelijk is

gangspunten ervan nog altijd zeggen aan te hangen, lijkt de twijfel toe te slaan. Wat ooit zo zeker leek, is ten prooi gevallen aan cynisme. Elke overtuiging wordt onder een vergrootglas gelegd en qua beeldvorming en boodschap ontleed. Net als kinderen die de sprookjes die hen ooit betoverden zijn ontgroeid, zijn we ons gaan realiseren dat het niet meer is dan een verhaal.

Tegelijkertijd hebben allerlei nieuwe feiten het verhaal van buitenaf ontwricht. Zo zou er een einde komen aan de verspilling van fossiele brandstoffen, zou de landbouw dankzij chemische wondermiddelen meer opbrengen dan ooit tevoren en zou via social engineering een rechtvaardiger samenleving tot stand worden gebracht. Helaas zijn al die beloften niet waargemaakt en vormen de onvoorziene gevolgen ervan inmiddels een bedreiging voor de beschaving. Wij geloven gewoon niet meer dat de wetenschappers alles in de hand hebben. En evenmin geloven we nog dat we langs de weg van de rede een maatschappelijk heilstaat zullen bereiken.

De aantasting van de biosfeer, het falen van ons economische stelsel, de ondermijning van onze gezondheid en de oprukkende armoede en ongelijkheid in de wereld vallen inmiddels niet meer te ontkennen. Ooit dachten we dat economen een einde zouden maken aan armoede, dat politicologen zouden zorgen voor een rechtvaardiger samenleving, dat chemici en biologen het milieu zouden redden, dat de rede zou zegevieren en dat we alleen nog verstandige beslissingen zouden nemen. Ik herinner me dat ik begin jaren tachtig in National Geographic kaarten zag waarop stond aangegeven hoeveel regenwoud er al verloren was gegaan en dat ik me daarbij zowel ongerust als opgelucht voelde – opgelucht omdat nu ook alle lezers van National Geographic zich op zijn minst van het probleem bewust waren, zodat er dus vast en zeker iets aan gedaan ging worden.

Maar er gebeurde niets. De kap van het regenwoud nam hand over hand toe, net als vrijwel alle andere milieuproblemen die destijds bekend waren. Mede dankzij zijn lange his-

torie dendert ons Verhaal van de Mensheid nog voort, maar het raakte wel steeds verder uitgehold, een proces dat naar alle waarschijnlijkheid werd ingeluid door de massale slachtingen van de Eerste Wereldoorlog. In mijn jeugd kon het verhaal nog leunen op de heersende ideologieën en de massamedia, maar sinds een jaar of dertig dringt de werkelijkheid door die beschermende laag heen en tast ze de kern ervan steeds meer aan. We hebben het geloof in onze verhalenvertellers, onze elites, inmiddels verloren.

Het toekomstvisioen dat we ooit koesterden, zijn we kwijtgeraakt; de meeste mensen denken liever niet aan hun toekomst. Voor ons als samenleving is dat iets nieuws. Vijftig of honderd jaar geleden zagen de meeste mensen op hoofdlijnen dezelfde toekomst voor zich. We meenden te weten waar het heen ging met de maatschappij. Zelfs marxisten en kapitalisten waren het in grote lijnen met elkaar eens: er wachtte ons een paradijs van gemechaniseerd gemak en een zorgvuldig ontworpen harmonische samenleving, waarin spiritualiteit ofwel was afgeschaft of anders verbannen naar een in materieel opzicht onbelangrijke uithoek van het leven die zich voornamelijk op zondag afspeelde. Natuurlijk was niet iedereen het met die visie eens, maar het was wel de meest gangbare opvatting.

Als een verhaal ten einde loopt, maakt het een soort doodstrijd door die gepaard gaat met steeds extremere uitingen. De excessen qua overheersing, verovering, geweld en afscheiding waarmee we op dit moment worden geconfronteerd, zijn extreme uitvergrotingen van wat eens verborgen en diffuus was. Een paar voorbeelden:

- Dorpen in Bangladesh waar de helft van de bevolking nog maar één nier heeft omdat ze de andere hebben verkocht op de zwarte markt voor organen.
- Gevangenen in China waar gevangenen gedwongen worden veertien uur per dag online computergames te spelen om zo spelpunten te scoren die vervolgens aan westerse tieners kunnen worden verkocht. Hier zien we

Een betere wereld waarvan je in je hart weet dat die mogelijk is

in extreme vorm hoe de virtuele wereld is losgezongen van de materiële en hoezeer onze fantasiewerelden zijn gebaseerd op de uitbuiting en het lijden van anderen.

- Oude mensen in Japan die niet langer bezoek krijgen van familieleden en in plaats daarvan worden bezocht door professionele 'familieleden' die net doen alsof. Daarin uit zich het verlies van gemeenschaps- en familiebanden dat vervolgens wordt gecompenseerd met geld.

Natuurlijk verbleekt dit alles naast de waslijst aan gruweligheden waar onze geschiedenis tot op de dag van vandaag van vergeven is: oorlog, genocide, massaverkrachting, uitbuiting en slavernij. Het toppunt van absurditeit is dat we nog steeds waterstofbommen produceren en munitie maken van verarmd uranium terwijl de aarde zodanig wordt bedreigd dat we alleen met vereende krachten kunnen voorkomen dat onze beschaving ten onder gaat. Natuurlijk zijn er altijd mensen geweest die zich bewust waren van de absurditeit van dat alles, maar voor de meesten van ons gold dat het werd verhuld of tot normaal bestempeld om te voorkomen dat het Verhaal van de Wereld in twijfel zou worden getrokken.

Een enkele keer gebeurt er iets dat zo absurd, zo afgrijselijk en zo overduidelijk verkeerd is, dat het door onze weerstand heen breekt en ons ertoe brengt om vraagtekens te plaatsen bij veel van wat we tot dan toe als vanzelfsprekend hadden beschouwd. Dan spreken we van een crisis in de cultuur. Meestal herstelt de dominante mythologie zich echter snel door de gebeurtenissen in zich op te nemen en te duiden. Zo werd de hongersnood in Ethiopië een verhaal over hulp aan arme zwarte kindertjes die de pech hadden te leven in een land dat zich nog steeds niet zo heeft 'ontwikkeld' als wij. De genocide in Rwanda werd een verhaal over Afrikaanse wreedheid en de noodzaak van humanitair ingrijpen. De Holocaust werd een verhaal over hoe het absolute kwaad aan de macht was gekomen en over de noodzaak daar een einde aan te maken.

Al deze duidingen bevestigen op hun manier het oude Verhaal van de Mensheid: de mensheid ontwikkelt zich, met de beschaving gaat het de goede kant op en het goede kan worden bewerkstelligd door de uitoefening van macht. Geen van alle houden ze echter stand. In de twee eerste voorbeelden worden de koloniale en economische oorzaken van de voortdurende hongersnood en de genocide verdoezeld. En bij de Holocaust wordt het kwaad gebruikt om de massale betrokkenheid van gewone mensen – mensen zoals jij en ik – te verdonkeremannen. Er blijft iets knagen: het gevoel dat er iets heel erg mis is met de wereld.

2012 eindigde met een voorval dat misschien niet omvangrijk was maar wel buitengewoon ingrijpend: het bloedbad op de basisschool in Sandy Hook. Qua omvang was het geen grote tragedie: heel wat meer net zo onschuldige kinderen kwamen datzelfde jaar om bij drone-aanvallen door de Verenigde Staten. Maar Sandy Hook brak door de verdedigingsmechanismen waarmee we de illusie in stand houden dat het met de wereld in wezen wel goed zit. Geen enkel verhaal kon ons de volslagen zinloosheid ervan doen bevatten en het besef van een groot en afgrijselijk onrecht de kop indrukken.

Wij konden niet anders dan de gezichten van die onschuldig vermoorde kinderen projecteren op die van onze eigen kinderen en de wanhoop van hun ouders op onszelf. Ik stel me voor dat we heel even allemaal precies hetzelfde gevoel hadden. We werden geraakt door liefde en verdriet, door een diepere waarheid die zich onttrekt aan verhalen.

Vrijwel meteen daarna haastten mensen zich om het voorval hanteerbaar te maken door het in te kaderen tot een verhaal over wapenbeheersing, over psychische problemen of over de beveiliging van schoolgebouwen. Diep van binnen gelooft niemand dat daarmee de kern van de zaak wordt geraakt. Sandy Hook is een anomalie die tot gevolg heeft dat het hele verhaal in twijfel wordt getrokken – het lukt niet meer de wereld kloppend te krijgen. Wij zoeken wanhopig naar verklaringen, maar geen enkele verklaring voldoet. We doen weliswaar alsof alles

Een betere wereld waarvan je in je hart weet dat die mogelijk is

nog normaal is, maar dit was een van die gebeurtenissen die kenmerkend zijn voor een 'eindtijd', gebeurtenissen die de mythologie van onze cultuur ontcrachten.

Wie had toen het verhaal van de vooruitgang nog fier over-eind stond, zo'n twee generaties geleden, kunnen voorzien dat de eenentwintigste eeuw gedomineerd zou worden door bloed-baden op scholen, snel om zich heen grijpende obesitas, hoog oplopende schulden, toenemende onveiligheid, steeds grotere concentratie van rijkdom en zoveel schade aan het milieu dat het voortbestaan van onze beschaving in gevaar komt? Er was ons immers beloofd dat het steeds beter zou gaan met de wereld en dat we allemaal welvarender en verstandiger zouden worden. Inmiddels lijkt meer veiligheid het hoogst haalbare doel. Wat is er gebeurd met het visioen van een maatschappij zonder sloten en grendels, zonder armoede en zonder oorlog? Zijn dat dingen die ons technisch vermogen te boven gaan? Waarom is het visioen van een betere wereld dat midden vorige eeuw zo dichtbij leek, zo onbereikbaar geworden dat we al blij zijn ons te kunnen handhaven in een wereld die steeds competitiever wordt? Onze verhalen laten het afweten. Zijn we te ambitieus als we willen leven in een wereld waar onze menselijke gaven iedereen ten goede komen en waar onze dagelijkse inspanningen bijdragen tot de heling van de biosfeer en het welzijn van anderen? Wat we nodig hebben, is een Verhaal van de Mensheid – een echt verhaal en geen fantasie – waarin een betere wereld opnieuw tot de mogelijkheden behoort.

Diverse visionaire denkers hebben ons varianten van zo'n verhaal aangereikt, maar tot dusver is geen daarvan uitgegroeid tot een waar Verhaal van de Mensheid, een breed gedeeld complex van afspraken en verhalen dat zin geeft aan de wereld en richting aan menselijke activiteit. Aan zo'n verhaal zijn we nog niet echt toe omdat van het oude verhaal, al is het aangetast, nog grote delen intact zijn. En zelfs als het uit elkaar valt, moeten we de kloof tussen het oude verhaal en het nieuwe nog steeds zonder houvast overbruggen. In de roerige tijden die voor ons liggen, hebben onze oude, vertrouwde manieren

van handelen, denken en zijn geen zin meer. We zullen niet beseffen wat er gebeurt, wat het allemaal te betekenen heeft en soms zelfs niet wat er echt aan de hand is. Voor sommige mensen is die transitie al begonnen.

Ik wou dat ik kon zeggen dat ik klaar ben voor een nieuw Verhaal van de Mensheid, maar ook al behoor ik tot degenen die er een bijdrage aan leveren, toch kan ik me het nog niet volledig eigen maken. Terwijl ik bezig ben de wereld te beschrijven zoals die zou kunnen zijn, voel ik iets van twijfel en verzet. En achter die twijfel ligt iets dat pijn doet. De teloorgang van het oude verhaal is een soort genezingsproces. Daarbij worden oude wonden blootgelegd die schuilgaan onder de oppervlakte van het verhaal. Ik weet zeker dat veel van de mensen die dit lezen iets dergelijks hebben meegemaakt: een moment waarop alle verhullende illusies – alle rechtvaardigingen, verklaringen en verhalen van weleer – wegvielen. Gebeurtenissen als die in Sandy Hook brengen op collectief niveau hetzelfde teweeg als een economische crisis of de ondergang van een politiek systeem. Op de een of andere manier tonen ze aan hoezeer onze oude mythologie achterhaald is.

Wat is dat voor pijn die de vorm aanneemt van cynisme, wanhoop of haat? Moeten we die pijn niet eerst wegnemen als we een toekomst willen voorkomen waarin die wonden opnieuw open gaan? Hoeveel revoluties hebben er niet toe geleid dat de onderdrukkende instituties waarmee ze hadden afgerekend, juist weer terugkwamen? Alleen in het Verhaal van Afscheiding kunnen buiten en binnen van elkaar worden onderscheiden. Als dat verhaal wordt doorgeprikt, ontdekken we dat ze elkaars spiegelbeeld zijn. Dan begrijpen we ook dat het noodzakelijk is om spiritualiteit en activisme na een lange periode van scheiding opnieuw met elkaar te verbinden. In het volgende hoofdstuk behandel ik de elementen van een nieuw Verhaal van de Mensheid. Ik hoop dat jij je realiseert dat we om van hieruit dáár te komen een ruig terrein zullen moeten oversteken. Als mijn beschrijving van een Verhaal van Verbinding, van de hereniging van mensheid en natuur, zelf en ander,

Een betere wereld waarvan je in je hart weet dat die mogelijk is

werk en spel, discipline en verlangen, materie en geest, man en vrouw, geld en giften, recht en mededogen en allerlei andere polariteiten idealistisch of naïef lijkt, als het cynisme, ongeduld of wanhoop wekt, probeer die gevoelens dan alstublieft niet te onderdrukken. Het zijn geen barrières die overwonnen moeten worden, zoals het oude Verhaal van Beheersing ons voorhoudt. Het zijn doorgangen die ons in staat stellen ons een nieuw verhaal volledig eigen te maken en die tevens zorgen voor de extra kracht die we nodig hebben om de verandering te helpen realiseren.

We hebben nog geen nieuw verhaal. Wel is ieder van ons zich bewust van onderdelen ervan, zaken die we nu nog alternatief, holistisch of ecologisch noemen. Hier en daar ontwaren we patronen. Maar de nieuwe mythe heeft nog geen vorm gekregen. Een tijdlang zullen we vertoeven in de 'ruimte tussen de verhalen'. Dan zullen we in contact staan met wat er echt gebeurt. Elke ramp legt de werkelijkheid achter onze verhalen bloot: de doodsangst van een kind, het verdriet van een moeder, oprecht niet weten waarom. Op zulke momenten, als we elkaar te hulp schieten en ontdekken wie we zijn, wordt iets dat diep binnenin ons sluimert wakker. Telkens als er een ramp plaatsvindt, gebeurt het, maar vervolgens krijgen oude opvattingen, ideologieën en ideeën weer de overhand. De calamiteiten en ongerijmdheden volgen elkaar nu echter zo snel op, dat het verhaal geen tijd genoeg heeft om zich te herstellen. Daardoor zijn we getuige van het geboorteprocés van een nieuw verhaal.

Verbondenheid

Ik weet eigenlijk niet zeker of ik wel besta.

Ik ben alle schrijvers die ik heb gelezen,

alle mensen die ik heb ontmoet,

alle vrouwen die ik heb liefgehad,

alle steden die ik heb bezocht.

– Jorge Luis Borges

Steeds meer activisten op verschillende terreinen – politiek, maatschappelijk of spiritueel – beginnen in te zien dat ze veel met elkaar gemeen hebben. Een holistische acupuncturist en iemand die zich inzet voor de bescherming van zeeschildpadden kunnen misschien niet verklaren waarom ze het gevoel hebben hetzelfde doel na te streven, maar dat doet niets af aan het feit dat ze dat doen. Allebei zijn ze dienstbaar aan een Verhaal van de Mensheid dat bezig is zich te vormen en dat de mythologie van een nieuw soort beschaving zal bepalen.

Ik noem dit het Verhaal van Verbinding of anders het Tijdperk van Hereniging, het ecologische tijdperk en de wereld van het geschenk. Het verschaft ons radicaal nieuwe antwoorden op de grote levensvragen. Hier zijn enkele van de uitgangspunten van dat nieuwe verhaal:

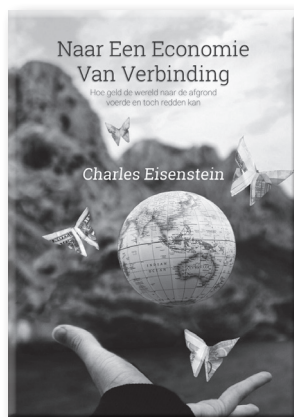
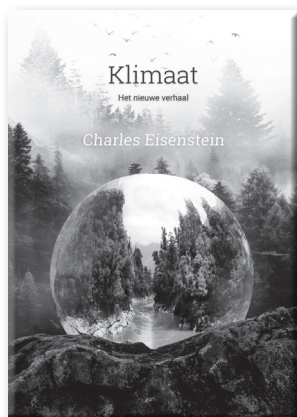
- Mijn wezen is deel van het jouwe en dat van alle andere wezens. Dit gaat veel verder dan wederzijdse afhankelijkheid: het bestaan zelf is relationeel van aard.
- Wat we een ander aandoen, doen we ook onszelf aan.
- Ieder van ons beschikt over een unieke gave die de wereld nodig heeft.
- De bedoeling van leven is onze gaven tot uiting te brengen.

Over de auteur

Charles Eisenstein is cultuurfilosoof, essayist en internationaal veelgevraagd spreker. Hij behoort tot de invloedrijkste hedendaagse denkers over verbondenheid, cultuur en maatschappelijke verandering. Zijn boeken worden wereldwijd gelezen en inspireren mensen tot een fundamenteel nieuw perspectief op mens, samenleving en natuur.

Eisenstein studeerde filosofie en wiskunde aan Yale University en woonde tien jaar in Taiwan, waar hij werkte als Chinees-Engelsvertaler. Tegenwoordig schrijft en spreekt hij wereldwijd over de verhalen die onze tijd vormgeven en de overgang naar een samenleving waarin verbondenheid centraal staat.

Ook verschenen van Charles Eisenstein:

AANBEVOLEN

